

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Наукова бібліотека імені М. Максимовича
Інформаційно-бібліографічний відділ

ВИЩА ОСВІТА ТА НАУКА : ІНФОРМАЦІЙНИЙ БЮЛЕТЕНЬ

Випуск 4 : Наука в Україні та за кордоном

Київ 2025

Вища освіта та наука : інформаційний бюлетень / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Наук. б-ка імені М. Максимовича, Інформ.-бібліогр. від. ; [упоряд. В. Матюха. – Київ : [б. в.], 2025. – Вип. 4 : Наука в Україні та за кордоном. – 38 с.

Представлено список наукових публікацій, в яких розглядаються актуальні питання сучасної науки, який має надати читачам зручний пошук у фондах Наукової бібліотеки імені М. Максимовича та мережі Інтернет. Список розкриває наукові дослідження, які охоплюють чимало галузей науки і техніки – від міждисциплінарних наук до космічних розвідок, методи та обговорення їх результатів. Список містить нормативні документи в галузі науки, статті українських та зарубіжних науковців, матеріали наукових конференцій тощо. Інформація буде корисною для науковців, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів тощо.

ЗМІСТ

ЗМІСТ	3
Нормативні документи в галузі освіти і науки.....	4
Історія науки і техніки	6
Огляд науки в Україні.....	8
Міжнародне співробітництво в галузі науки	29
Огляд науки за кордоном.....	29
Національна академія наук України.....	30
Українознавство	31
Видатні особистості в науці	32

Нормативні документи в галузі освіти і науки

1. **Нобелівські** лауреати відвідали Україну: підтримка науки та освіти в умовах війни // Голос України. – Київ, 2025. – 18 берез. (№ 53). – С. 7.

2. **Про затвердження** переліку проєктів фундаментальних наукових досліджень, прикладних наукових досліджень та науково-технічних (експериментальних) розробок молодих вчених, які працюють (навчаються) у закладах вищої освіти та наукових установах, що належать до сфери управління Міністерства освіти і науки України, які пройшли конкурсний відбір та фінансування яких розпочнеться з 2025 року за рахунок коштів Державного бюджету України: наказ МОН України від 27 грудня 2024 р. № 1801 [Електронний документ] // Закони та підзаконні акти, директивні документи у сфері вищої освіти, науки, науково-технічної інформації, науково-технологічного та інноваційного розвитку України: сигнальна інформація / Український ін.-т наук.-технічної експертизи та інформації. – Київ, 2024. – № 12. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/zpad/zpadd_2024_12.pdf

3. **Про затвердження** Порядку використання коштів державного бюджету , передбачених для здійснення підготовки до державної атестації наукових кадрів Національної академії наук : постанова Кабінету міністрів України від 14 березня 2025 р. № 297 // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 20 берез. (№ 59). – С. 3.

4. **Про оголошення** та проведення конкурсного відбору проєктів прикладних досліджень з розроблення наукових засад державної політики у сферах освіти і науки, інноваційної діяльності в зазначених сферах, виконання яких розпочнеться у 2025 році: наказ МОН України від 24 грудня 2024 р. № 1783 [Електронний документ] // Міністерство освіти і науки України : вебсайт. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-oholoshennia->

[ta-provedennia-konkursnoho-vidboru-proiektiv-prykladnykh-doslidzhen-z-rozroblennia-naukovykh-zasad-derzhavnoi-polityky-u-sferakh-osvity-i-nauky-innovatsiinoi-diialnosti-v-zaz](#)

5. **Про постійне** використання модернізованого програмного забезпечення Єдиної державної електронної бази з питань освіти: наказ МОН України від 23 грудня 2024 р. № 1777 [Електронний документ] // Міністерство освіти і науки України : вебсайт. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-postiine-vykorystannia-modernizovanoho-prohramnoho-zabezpechennia-iedynoi-derzhavnoi-elektronnoi-bazy-z-pytan-osvity1777>

6. **Про розподіл** коштів резерву видатків державного бюджету між закладами вищої освіти та внесення змін до наказів Міністерства освіти і науки України від 17 жовтня 2024 р. № 1469 та від 29 листопада 2024 р. № 1685: наказ МОН України від 19 грудня 2024 р. № 1762 [Електронний документ] // Закони та підзаконні акти, директивні документи у сфері вищої освіти, науки, науково-технічної інформації, науково-технологічного та інноваційного розвитку України: сигнальна інформація / Український ін.-т наук.-технічної експертизи та інформації. – Київ, 2024. – № 12. http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/zpad/zpadd_2024_12.pdf

7. **Про утворення** експертної комісії з питань проведення державної атестації наукових установ та закладів вищої освіти в частині провадження такими закладами наукової (науково технічної) діяльності: наказ МОН України від 19 грудня 2024 р. № 1769 [Електронний документ] // Міністерство освіти і науки України : вебсайт. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-utvorennia-ekspertnoi-komisii-z-pytan-provedennia-derzhavnoi-atestatsii-naukovykh-ustanov-ta-zakladiv-vyshchoi-osvity-v-chastyni-provadzhennia-takymy-zakladamy-naukovoi-naukovo-tekhnichno>

8. **Штучний інтелект у дипломах і дисертаціях: що пропонує новий законопроект** // *Голос України*. – Київ, **2025**. – 25 квіт. (№ 81). – С. 6.3 *кожним днем дедалі більше людей використовують ШІ в роботі, освіті, повсякденному житті. У зв'язку з цим у Верховній Раді України триває робота над оновленням законодавства щодо академічної доброчесності.*

Історія науки і техніки

9. **Взаємодія** в українській бібліотечній науці і практиці (1926–2021) = Interaction in the Ukrainian library science and practice (1926-2021) : анот. бібліогр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; [упоряд. Сокур О. Л. ; наук. ред. Клименко О. З.]. – Київ, **2022**. – 213, [1] с.

10. **Головко О. М.** Українські вчені-правознавці XIX – початку XX ст. про виникнення права і держави / О. М. Головко // Українське правознавство в антропологічному вимірі та європейському правовому просторі: історія, сучасність, перспективи : до 70-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України : матеріали XL Міжнар. іст.-прав. конф., Умань, 30 трав. – 2 черв. 2019 р. / Міжнар. асоц. істориків права, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України [та ін.]. – Київ ; Херсон , **2020**. – С. 94–102.

11. **Кузнєцов В. О.** Історія мікологічних досліджень у Одеському (Новоросійському) університеті (1865–1890 рр.) / В. О. Кузнєцов, Ф. П. Ткаченко // *Вісник Одеського національного університету. Біологія*. – Одеса, **2024**. – Т. 29, Вип. 1 (54). – С. 121–140. *Мікологічні дослідження здійснювали професори університету та їх учні. Серед них: Серединський М. К. (1843–1908), Шманкевич В. І. (1836–1880), Янович О. О. (1831–1871), Коцуг І. Ф. (1844–1878), Рішаві Л. А. (1851–1915), Красильщик І. М. (1857–1920), Погібко Опанас (Афанасій) Іванович (1857–1939), Рекало Євген Лукич (1857–?). Хмелевський Вікентій Фердинандович (1860–1932).*

12. **Музика І. В.** Правові відносини у вимірі антропології права і соціології права в вітчизняній правовій думці ХХ ст. / І. В. Музика // Українське правознавство в антропологічному вимірі та європейському правовому просторі: історія, сучасність, перспективи : до 70-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України : матеріали XL Міжнар. іст.-прав. конф., Умань, 30 трав. – 2 черв. 2019 р. / Міжнар. асоц. істориків права, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України [та ін.]. – Київ ; Херсон , **2020**. – С. 113–117.

13. **Панькова С.** Меморіальні збірки Музею Українського наукового товариства в Києві (1909–1921) / С. Панькова // Київ і кияни : матеріали щоріч. наук.-практ. конф., Київ, 16–17 листоп. 2023 р. / Київ. міськдержадмін., Департамент культури, Музей історії міста Києва [та ін. ; відп. ред.: О. Пашковський ; редкол.: Т. Водотика та ін.]. – Київ, **2023**. – Вип. 15. – С. 175–185.

14. **Самойленко О. О.** Перші жінки в юриспруденції / О. О. Самойленко // Українське правознавство в антропологічному вимірі та європейському правовому просторі: історія, сучасність, перспективи : до 70-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України : матеріали XL Міжнар. іст.-прав. конф., Умань, 30 трав. – 2 черв. 2019 р. / Міжнар. асоц. істориків права, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України [та ін.]. – Київ ; Херсон , **2020**. – С. 264–271.

15. **Сергійчук В.** Від харківських фізиків багато залежало. до 60-річчя звернення Сергія Корольова до влади УРСР. / В. Сергійчук // Соборна пам'ять України : календар-альманах 2025 / Сергійчук В. ; Володимир Сергійчук. – Вишгород : Сергійчук М.І., **2024**. – С. 65–67. *Саме існування Корольова та його справжнє ім'я були державною таємницею до самої смерті конструктора, щоб захистити його від можливих замахів з боку США за часів Холодної війни. А досягнення Корольова і десятків талановитих інженерів показувались як "колективні досягнення радянського народу". Сергій Корольов –*

інженер, який запустив людство у космос; індивід проти колективістської системи; українець, який вистояв під час радянських репресій. З особистими драмами та історіями кохання, яких вистачило б на кілька романів. Здійснив свої мрії, незважаючи ні на що. І залишив слід в історії людства нарівні з Архімедом, Гутенбергом і Едісоном.

Огляд науки в Україні

16. **Амелічева Л. П.** Деякі проблеми удосконалення механізму реалізації права на оплату праці наукових та науково-педагогічних працівників / Л. П. Амелічева // Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Право. – Харків, **2024**. – Вип. 40. – С. 213–221.

17. **Баган М.** Формування культури мовного оформлення результатів наукових досліджень в електронних презентаціях / М. Баган // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Педагогіка та психологія. – Київ, **2024**. – Вип. 40. – С. 39–49.

18. **Банаха Т.** Математика як система віри [Електронний документ] // Збруч : вебсайт. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/120684>

Що спільного між математикою та релігією? Чи можна провести паралелі між десятьма Божими заповідями та фундаментальними аксіомами, на яких будується сучасна математика? Чому математичний всесвіт нагадує створення фізичного світу?

19. **Блінов І.** Розподілена енергетика і мікромережі / І. Блінов ; підготував Д. Шулікін // Світ. – Київ, **2025**. – Берез. (№ 6). – С. 1, 4.

Сьогодні структура потужностей генерації в Україні зазнає істотних змін, пов'язаних із руйнуванням енергетичної інфраструктури внаслідок війни та збільшенням частки відновлюваних джерел енергії в загальному балансі енергетичної системи України. Це обумовлює необхідність розвитку

розподіленої енергетики шляхом перебудови мережевої інфраструктури на основі сучасних технологій, зокрема – мікромереж. Про застосування цих технологій на одному з нещодавніх засідань Президії Національної академії наук України докладно розповів заступник директора з наукової роботи Інституту електродинаміки НАНУ доктор технічних наук Ігор Блінов.

20. **Бондаренко Н.** Культура як фундамент нації. Значення мистецтва в умовах війни / Н. Бондаренко // Юридичний вісник України. – Київ, 2025. – 1–15 квіт. (№ 7). – С. 11–13.

Новітні наукові та технологічні досягнення, запровадження стратегій інноваційного розвитку, виразні глобалістичні тенденції, пов'язані з майбутнім усього людства, засвідчують значущість освоєння освітньої царини в сфері формування професійного іміджу майбутнього фахівця. В умовах становлення інформаційного суспільства зростає соціальний запит на знання, а сама освіта стає інформаційно-комунікативною системою, яка спонукає до переосмислення усталених парадигм і поглядів на світ.

21. **Борисенко В.** Завдання гуманітарної науки у справі збереження національної ідентичності українців у повоєнному відновленні України / В. Борисенко // Вітчизняна гуманітаристика в контексті повоєнного відновлення України та актуальних питань реформування НАН України : [у 2 ч.] / НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ; [редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін.]. – Київ, 2023. – Ч. 2. – С. 247–262.

22. **Бороздих Н. В.** Принципи відкритої науки як основа формування наукового простору в Україні / Н. В. Бороздих // Наука та наукознавство. – Київ, 2023. – № 2 (120). – С. 116–137.

23. **Відбулася** конференція "Виклики та шляхи реалізації оновлених національних завдань щодо досягнення Цілей сталого розвитку на період до 2030 року" [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у

Європейському Союзу : електронний інформаційний бюлетень / МОН України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ : УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, 2024. – Вип. 12. – С. 29–30. –

Режим

доступу:

http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

24. **Відкрито** двосторонній скринінг законодавства 3-го кластера з Європейським Союзом. Розділ 25. Наука, інновації // *Голос України*. – Київ, 2025. – 20 берез. (№ 55). – С. 2.

14 березня 2025 р. Голова Комітету з питань освіти, науки та інновацій С. Бабак і голова підкомітету з питань науки та інновацій В. Колюх разом із представниками Міністерства освіти і науки України працювали у Брюсселі в рамках двосторонньої зустрічі України та Європейської комісії щодо здійснення офіційного скринінгу відповідальності законодавства України праву ЄС.

25. **Владимиров В.** 40 базових ідей створюваної теорії масової інформації / В. Владимиров // *Наукові записки Інституту журналістики*. – Київ, 2024. – Т. 1 (84). – С. 11–17.

Одним з наукових парадоксів кінця XX та початку XXI століть є відсутність теорії масової інформації. Це має місце у розпал епохи масової інформації. Теорія інформації ніяк не заміщає цієї відсутності. Ця теорія знаходиться в межах точних наук. Теорія масової комунікації теж не переймається дослідженнями природи масової інформації. Проведений автором аналіз наукової літератури показав практично повну відсутність публікацій на цю тему і в Україні, і в Європі, і в США. Подекуди траплялися епізодичні звернення вчених до питання про те, чим є масова інформація. Однак вони ніяк не становили системних та поглиблених досліджень. Автором у кількох наукових публікаціях ставилося питання про необхідність

створення такої теорії. Однак реакція наукової спільноти була скоріше пасивна.

26. **Гадзало Я. М.** Роль аграрної науки у вирішенні проблеми продовольчої безпеки держави в умовах воєнного стану / Я. М. Гадзало // Наука та наукознавство. – Київ, **2023**. – № 2 (120). – С. 23–35.

27. **Галата С.** Успіх – це завжди виклик і велика праця / С. Галата // Світ. – Київ, **2025**. – Лют. (№ 3). – С. 1, 4.

Міжнародний день жінок і дівчат у науці – хороша нагода, щоб поговорити з науковицями, і спробувати відповісти на запитання: як їм працюється й наскільки складно реалізувати себе? День жінок і дівчат у науці відзначається щорічно 11 лютого. Рішення про це у 2015 році ухвалила Генеральна Асамблея ООН. Також Асамблея ухвалила план дій "Перетворення нашого світу: порядок денний у галузі сталого розвитку на період до 2030 року". Одна з важливих цілей плану – залучення жінок і дівчат у науку. Резолюція закликає країни світу звернути увагу на те, що жінки та дівчата все ще стикаються з обмеженнями у цій діяльності, визначити причини гендерного дисбалансу в галузі науки, техніки та інновацій, а також організувати програми заходів із залучення жінок і дівчат у наукову діяльність.

28. **Галата С.** Як захистити науку і світ у часи нового "орвеллівського" божевілья / С. Галата // Світ. – Київ, **2025**. – Берез. (№ 6). – С. 1.

Вчені наголошують, що університети та наукові дослідження є об'єктом безпрецедентних атак у Сполучених Штатах, що загрожує одному зі стовпів демократії: академічній і науковій свободі. "Поширюється ідеологічна цензура, вилучається важлива наукова інформація про соціальну нерівність, здоров'я та захист природного середовища", – наголошують французькі вчені Валері Ассонельмотт, Олів'є Берне та Ален Фішер у

колонці в газеті Le Monde. За словами Олів'є Берне, важливо захистити науку в "дещо в орвеллівський момент, коли два плюс два дорівнюватиме п'ять, якщо так вирішить Трамп".

29. **Гармасар В. Г.** Еволюція та хронологія біологічної науки у світі та Україні. Частина 2 / В. Г. Гармасар // Наука та наукознавство. – Київ, 2024. – № 4 (126). – С. 109–127.

30. **Головне** – точно передати зміст / редакція "Світу" // Світ. – Київ, 2025. – Берез. (№ 6). – С. 3.

Редакція "Світу" звернулася до автора статті академіка НАН України Михайла Згуровського з проханням висловити свою думку щодо цього термінологічного питання : "Навчання машин" чи "машинне навчання"? В українській науковій, технічній та освітній літературі, а також у нормативних документах найбільш уживаним і усталеним є саме термін «машинне навчання». На мою думку, у цьому контексті він є точним, нейтральним і відповідає міжнародній практиці. Це підтверджується, зокрема, авторитетними джерелами, як от: 1. Wikipedia. (n.d.).

31. **Гриневич Л.** Наукова освіта як основа формування інноваційної компетентності в умовах цифрової трансформації суспільства / Л. Гриневич, Н. Морзе, М. Бойко // Модернізація освіти у цифровому вимірі : монографія за результатами дослідж. у рамках викон. проєкту "Модернізація пед. освіти з використання інноваційних інструментів викладання" (MoPED) програми ЄС Еразмус+КА2 – Розвиток потенціалу вищої освіти, № 586098-EPP-1-2017-1-UA-EPPKA2-SBHE-JP / Морзе Н. В., Смирнова-Трибульська Є. М., Бойко М., та ін. ; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. – Київ, 2021. – С. 102–129.

32. **Дванадцять** українських міст приєдналися до ініціативи SUN4Ukraine місії ЄС "Кліматично нейтральні та розумні міста" [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у Європейському Союзі : електронний інформаційний бюлетень / МОН

України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ : УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, **2024**. – Вип. 12. – С. 31. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

33. **Діденко Ю. В.** Закон України "Про медіа": новації для наукової періодики / Ю. В. Діденко, А. В. Гавриш // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 4 (126). – С. 22–39.

34. **Довгий С.** Музей математики "Кубоїд" та інші можливості розвитку, що їх відкриває МАН / С. Довгий ; розпитувала А. Шкрюба // Світ. – Київ, **2025**. – Берез. (№ 6). – С. 8.

Відкриття Музею математики "Кубоїд". Розмова з президентом Малої академії наук України академіком НАН України Станіславом Довгим. "17 березня стало ще однією важливою датою для МАН України: відкрився Музей математики, над створенням якого і МАН, і партнери працювали кілька років".

35. **Ефективність** використання нейронних мереж в задачі виявлення гармонічного сигналу на тлі широкосмугової корельованої завади / І. Г. Прокопенко, А. С. Савченко, К. І. Прокопенко, А. Ю. Дмитрук // Наукоємні технології. – Київ, **2024**. – № 2 (62). – С. 126–135.

36. **Євтух В.** Українське слово на всесвітньому конгресі / В. Євтух ; спілкувався Д. Дімітров // Освіта і суспільство. – Київ, **2025**. – № 1 (82), січ.– лют. – С. 20–22.

29 липня – 8 серпня 2024 року в Римі (Італія) у знаменитому Університеті LaSapienza відбувся XXV Всесвітній конгрес з філософії під назвою "Філософія перетинає кордони". Про Світовий філософський конгрес і сучасну філософію розмова з професором Українського державного університету імені Михайла Драгоманова Володимиром Євтухом.

37. **Єгоров І. Ю.** Оцінювання результатів діяльності дослідників: нові тенденції / І. Ю. Єгоров, І. А. Жукович // Наука та наукознавство. – Київ, 2023. – № 2 (120). – С. 42–58.

38. **Згуровський М.** Штучний інтелект змінює світ: шанси й виклики для України / М. Згуровський // Світ. – Київ, 2025. – Лют. (№ 3). – С. 1, 6–7.

39. **Земну** кулю можуть пронизувати крихітні чорні діри, залишаючи мікроскопічні тунелі [Електронний документ] // Збруч : вебсайт. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/120178>

40. **Ільницький Л. Я.** Принцип живлення декількох випромінювачів однією лінією живлення / Л. Я. Ільницький, І. І. Михальчук, О. А. Щербина // Наукоємні технології. – Київ, 2024. – № 3 (63). – С. 382–389.

41. **Квантова** спінова рідина. фізики відкрили новий стан матерії [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у Європейському Союзі : електронний інформаційний бюлетень / МОН України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ : УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, 2024. – Вип. 12. – С. 37. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

42. **Кириченко А. М.** Українська мова як мова науки (у контексті концептуальної картини світу) / А. М. Кириченко, З. В. Стежко // Наука та наукознавство. – Київ, 2024. – № 4 (126). – С. 40–50.

43. **Кіндюк Б. В.** Проблеми використання юридико-біографічного методу в наукових дослідженнях / Б. В. Кіндюк // Українське правознавство в антропологічному вимірі та європейському правовому просторі: історія, сучасність, перспективи : до 70-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України : матеріали XL Міжнар. іст.-прав. конф., Умань, 30 трав. – 2 черв. 2019 р. / Міжнар. асоц. істориків права, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України [та ін.]. – Київ ; Херсон , 2020. – С. 147–154.

44. **Козирський В.** Про войовниче невігластво в науковій мові / В. Козирський, М. Тимочко, В. Шендеровський // Слово Просвіти. – Київ, 2025. – 27 берез.–2 квіт. (№ 12). – С. 7. – Закінчення. Почат. у ч. 11, 2025.

45. **Коли** атоми "падали, як груші". Про мандрівку кращими фізичними й квантовими лабораторіями Києва і Школу з квантової сенсорики та метрології / підготувала С. Галата // Світ. – Київ, 2025. – Квіт. (№ 7). – С. 1, 8.

Кілька десятків розумних юнаків і дівчат відвідали лабораторії Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України та Інституту фізики НАН України. Екскурсію було проведено в рамках Школи з квантової сенсорики та метрології (QSM School 2025), організаторами якої є Інститут теоретичної фізики ім. М. М. Боголюбова НАН України та Київський академічний університет. Досвідчені науковці показували обладнання (у деяких випадках унікальне), пояснювали, які експерименти світового рівня на ньому можна виконати і чому це важливо.

46. **Костенко Л. Й.** Бібліометричний профіль української науки: теоретико-методологічні аспекти впливу тенденцій наукової мобільності та співробітництва / Л. Й. Костенко, В. О. Копанєва, В. П. Рибачук // Наука та наукознавство. – Київ, 2023. – № 2 (120). – С. 84–94.

"Викладено концептуально-методологічні аспекти дослідження глобального бібліометричного середовища ресурсів з метою інтеграції вітчизняних і зарубіжних ресурсів у сегмент україноорієнтованої спрямованості".

47. **Кремень В.** Освітня та експертна робота в умовах війни / В. Кремень ; підготував Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Квіт. (№ 7). – С. 7.

На Загальних зборах Національної академії педагогічних наук України було представлено звіт про діяльність НАПН у 2024 році й окреслено завдання на

2025-й. Нові суворі й тривалі випробування зумовили комплексну перебудову діяльності академії, а установи академії, науковці гідно відповідали на виклики часу. Про це йшлося в доповіді президента НАПН академіка Василя Кременя. У вищій освіті перед НАПН стоїть завдання продовжити системні наукові дослідження і методичні рекомендації щодо реалізації Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки з тим, щоб допомогти МОН в ухваленні оптимальних вивірених рішень з реформування ЗВО і взагалі вищої освіти.

48. **Крестовська Н. М.** Антропологізація предмета історико-правової науки / Н. М. Крестовська // Українське правознавство в антропологічному вимірі та європейському правовому просторі: історія, сучасність, перспективи: до 70-річчя Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України: матеріали XL Міжнар. іст.-прав. конф., Умань, 30 трав. – 2 черв. 2019 р. / Міжнар. асоц. істориків права, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України [та ін.]. – Київ; Херсон, 2020. – С. 11–17.

49. **Крихітна** залоза, побудована з клітин людини, може захистити нас від хімічних небезпек і зменшити тестування на тваринах [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у Європейському Союзі: електронний інформаційний бюлетень / МОН України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ: УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, 2024. – Вип. 12. – С. 41–42. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

50. **"Кубоїд"** допоможе надолужити втрачене // Урядовий кур'єр. – Київ, 2025. – 19 берез. (№ 58). – С. 2.

В Україні відкрили перший інтерактивний Музей математики. Проєкт "Кубоїд" реалізували Національний центр "Мала академія наук України" та Міністерство освіти і науки за підтримки UNICEF Ukraine та Theirworld.

51. **Листопад О.** Вода з Дніпра. Розщепити на атоми й сказати, чи можна пити / О. Листопад // Світ. – Київ, 2025. – Лют. (№ 4). – С. 1, 6.

52. **Листопад О.** Мазут у Чорному морі. Як покарати злочинця? / О. Листопад // Світ. – Київ, 2025. – Берез. (№ 5). – С. 7.

Коли у січні на береги національного природного парку "Тузовські лимани" прилетіла змучена пірникоза, пір'я якої було забруднено мазутом, начальник науково-дослідного відділу НПП Іван Русев не мав сумнівів, що птаха прилетіла з Керченської протоки, де розкололися навпіл два російських танкери. Вони перевозили близько 9,2 тис. тонн мазуту, з яких щонайменше три тисячі потрапили у Чорне море.

53. **Литвинчук Н.** Роль учених у формуванні повоєнної гуманітарної політики / Н. Литвинчук // Вітчизняна гуманітаристика в контексті повоєнного відновлення України та актуальних питань реформування НАН України : [у 2 ч.] / НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ; [редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін.]. – Київ, 2023. – Ч. 2. – С. 286–295.

54. **Локтєв В.** "Навчання машин" чи "машинне навчання"? / В. Локтєв // Світ. – Київ, 2025. – Берез. (№ 6). – С. 3.

Академік-секретар Відділення фізики і астрономії НАН України академік Вадим Михайлович Локтєв про статтю академіка М. З. Згуровського "Штучний інтелект змінює світ: шанси й виклики для України" ("Світ" № 3, 2025 року).

55. **Максименко С.** Концепція розвитку психогенетичного потенціалу особистості в період війни / С. Максименко // Освіта і суспільство. – Київ, 2025. – № 1 (82). – С. 32–33.

56. **Маліцький Б. А.** Щодо проєкту "Концепція підтримки розвитку кадрового потенціалу наукової та науково-технічної діяльності. Національна

система дослідників України" / Б. А. Маліцький // Наука та наукознавство. – Київ, 2024. – № 4 (126). – С. 3–11.

57. **Математики** відкрили нові нескінченності [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у Європейському Союзі : електронний інформаційний бюлетень / МОН України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ : УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, 2024. – Вип. 12. – С. 36. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

58. **Мех О. А.** Глобальна цифровізація як виклик суб'єктам наукової та науково-педагогічної діяльності в Україні: концептуальні проблеми і шляхи їх вирішення / О. А. Мех, С. Г. Бублик // Наука та наукознавство. – Київ, 2023. – № 2 (120). – С. 59–83.

59. **Морські** бактерії – для потреб людства: НАНЦ приєднався до проєкту з культивування корисних антарктичних бактерій [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у Європейському Союзі : електронний інформаційний бюлетень / МОН України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ : УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, 2024. – Вип. 12. – С. 34–35. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

60. **Мушкетик Л.** Завдання української академічної гуманітаристики на терені ментальних трансформацій соціуму / Л. Мушкетик // Вітчизняна гуманітаристика в контексті повоєнного відновлення України та актуальних питань реформування НАН України : [у 2 ч.] / НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського ; [редкол.: Г. Скрипник (голов. ред.) та ін.]. – Київ : Видавництво ІМФЕ, 2023. – Ч. 2. / [Тримбач С., Кузик В., Кара-Васильєва Т. та ін.]. – С. 237–246.

61. **Не такий** вже розумний. Математики склали комплексний тест для ШІ – і він його провалив [Електронний документ] // Техно : вебсайт. –

Режим доступу: <https://techno.nv.ua/ukr/it-industry/shtuchniy-intelekt-provaliv-skladniy-matematichniy-test-50467648.html>

Найпередовіші моделі штучного інтелекту не змогли розв'язати складні математичні завдання, розроблені спеціально для перевірки їхньої здатності до міркувань. Результати тесту показують, що у ШІ поки що немає математичного мислення на рівні людини. Про це пише Live Science. Сучасні моделі штучного інтелекту, як-от GPT-4 і Gemini, дедалі частіше демонструють вражаючі результати, генеруючи тексти, перекладаючи мови і навіть створюючи твори мистецтва.

62. **Нікітенко Л.** Земля скарбів / Л. Нікітенко // Україна молода. – Київ, 2025. – 2 квіт. (№ 13). – С. 3.

Скарби з околиць села Мартинівка на Черкащині, датовані VI–VII століттями, показали в Національному музеї історії України. Як розповідають науковці цього музею, таких унікальних давньослов'янських старожитностей у зібранні небагато. "Мартинівські знахідки" були виявлені селянами за нез'ясованих обставин у 1907 році, вони потрапили до музеїв та приватних колекцій.

63. **Нова** теорія пояснює походження води на Землі [Електронний документ // Збруч: вебсайт. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/120141>]
Походження води, особливо на Землі, досі є предметом гострих дискусій. На сьогоднішній день найпоширенішим сценарієм є те, що Земля виникла без води – вона була привнесена на планету переважно в результаті зіткнень комет та крижаних астероїдів із Землею протягом перших ста мільйонів років її історії. Однак залишається багато неясностей щодо точних процесів, які постачали наявну кількість води на планеті. Група вчених з Паризької обсерваторії запропонувала нову теорію про те, як вода потрапила на Землю, що є ключовим питанням для розуміння виникнення життя на нашій планеті. Дослідження,

опубліковане в журналі *Astronomy and Astrophysics*, пропонує інноваційний механізм, який може змінити наш погляд на минуле Землі та інших світів.

64. **"Ноосфера"** починає четвертий – найбільш "міжнародний" антарктичний сезон [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у Європейському Союзі : електронний інформаційний бюлетень / МОН України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ : УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, 2024. – Вип. 12. – С. 35–36. – Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

65. **Нужина Н.** Стійкість *NERIUM OLEANDER L.* різкої гіпо- та гіпертермії / Н. Нужина, Гайдаржи // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Біологія. – Київ, 2024. – Вип. 2 (97). – С. 28–33.

Дослідження олеандрів показали відсутність негативного впливу різкого похолодання до +4°C та виражену стресову реакцію у рослин на короткочасне прогрівання до +40°C. Можливо різке прогрівання саме у супроводі низької вологості повітря є негативним для даних рослин.

66. **Овчинникова Ю.** Наша смарагдова мережа – фантастична. Але є і проблеми, і перспективи / Ю. Овчинникова ; розпитував О. Листопад // Світ. – Київ, 2025. – Берез. (№ 6). – С. 1, 7.

Наскільки проголошені Україною плани щодо розвитку Смарагдової мережі реалістичні, наскільки вони відповідають міжнародній практиці? Відповідає на ці запитання народна депутатка України, кандидатку біологічних наук Юлія Овчинникова. Смарагдова мережа – це м'який, європейський, так би мовити, інструмент захисту цінних природних територій, розрахований на досягнення компромісів між бажанням вести господарську діяльність та потребою зберегти якийсь вид рослин чи тварин або певний ландшафт. Він має доповнити нашу систему природно-

заповідних територій (ПЗФ) – заповідники, національні природні парки, заказники тощо.

67. **Особливості** проектування захищених інформаційних мереж / В. О. Хорошко, О. А. Лаптів, Ю. Є. Хохлачева, А. Ф. Аль-Далваш, Ю. В. Пепа // Наукоємні технології. – Київ, **2024**. – № 2 (62). – С. 154–163.

68. **Павко А.** Українська фундаментальна наука – інтелектуальний чинник у формуванні традицій і цінностей європейської цивілізації / А. Павко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. – Київ, **2024**. – Вип. 1 (10). – С. 27–32.

69. **Переваги** та небезпеки використання СНАТGPT / В. Наконечний, В. Сайко, М. Мордвинцев, В. Луценко // Безпека інформаційних систем і технологій. – Київ, **2024**. – № 1 (7). – С. 52–61.

Глобальні зміни клімату негативно впливають на життєдіяльність аборигенних рослин, зменшуючи видове біорізноманіття. Дослідження олеандрів показали відсутність негативного впливу різкого похолодання до +4°C та виражену стресову реакцію у рослин на короткочасне прогрівання до +40°C. Можливо різке прогрівання саме у супроводі низької вологості повітря є негативним для даних рослин.

70. **Писарчук О. О.** Програмно-апаратний комплекс контролю доступу до критичних об'єктів за технологіями Computer Vision / О. О. Писарчук, І. О. Писарчук // Наукоємні технології. – Київ, **2024**. – № 3 (63). – С. 225-233.

71. **Піддубний С.** "Слово про похід Ігорів" відкриває свої таємниці / С. Піддубний // Українська літературна газета. – Чернівці, **2025**. – Берез. (№ 3). – С. 45.

Цьогоріч виповнюється 840 років "Слову про похід Ігорів" і 225 років його першодруку. Історик-краєзнавець, дослідник праукраїнської історії і мови С. Піддубний з Голованівська один із тих, хто вивчав і перекладав цю видатну пам'ятку. Вступна стаття до його видання "Слова...", в якому

пояснюється багато досі незрозумілих місць та уміщено рідкісні фотокопії першодруку "Слова". Оригінал твору знищений, зберігся лише перепис, зроблений невідомо ким? Є першодрук, який вийшов у сенатській друкарні 1800 р. у м. Москва.

72. Погорілий Я. Проблеми інтерпретації та визначення корупційних ризиків у сучасній науковій літературі та нормативно-правових актах України / Я. Погорілий // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Державне управління. – Київ, **2024**. – Вип. 1 (19). – С. 102–110.

73. Полторацька А. Управління комерціалізацією об'єктами права інтелектуальної власності в дослідницьких університетах / А. Полторацька // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. – Київ, **2024**. – Вип. 1 (224). – С. 96–103.

74. Попович О. С. До пошуку оптимальної динаміки нарощування кадрового потенціалу української науки в період її післявоєнного відновлення / О. С. Попович, О. П. Костриця // Наука та наукознавство. – Київ, **2023**. – № 1 (119). – С. 69–80.

75. Руданець О. Нове одкровення / О. Руданець // Слово Просвіти. – Київ, **2025**. – 13-19 берез. (№ 10). – С. 14.

Футурологія – напрям різних досліджень, що займаються вивченням майбутніх станів суспільства і соціальних процесів взагалі, перспектив історичного розвитку людства, передбаченням його майбутнього. Футуролог – це фахівець, який займається прогнозуванням розвитку різних сфер діяльності людини в майбутньому. На основі наукових, економічних, технологічних і соціальних відкриттів футурологи передбачають майбутні світові тенденції. Для українського ринку праці професія "футуролог" досить нова.

76. **Сергійчук В.** Об'єднуючи зусилля еміграції. До 100-річчя заснування в Празі Українського інституту громадознавства / В. Сергійчук // Соборна пам'ять України : календар-альманах 2025 / Сергійчук В. ; Володимир Сергійчук. – Вишгород, **2024**. – С. 15–16.

77. **Стріха М.** Дивуєшся, чому не йде апостол правди і науки? Університетська наука на четвертому році повномасштабної війни: про економіку, безпекові угоди, урожай та пропозиції ядерних розробок / М. Стріха // Україна молода. – Київ, **2025**. – 5 берез. (№ 9). – С. 12–13.

В історичному червоному корпусі Київського національного університету імені Тараса Шевченка в перший день березня відбулися XXII Академічні читання пам'яті визначного українського фізика, засновника і першого президента АН вищої школи України Віталія Стріхи (1931—1999). Виступи лунали не тільки з київської аудиторії, а й онлайн із Харкова, Запоріжжя, Сум, Львова і навіть із заокеанського Торонто, – адже українські учені працюють сьогодні скрізь. Інтерес до читань був зумовлений тим, що їх формат дозволяє ученим різних галузей знань почути одне одного і зрозуміти, як і чим живе українська університетська наука сьогодні.

78. **Телескоп** Джеймса Вебба підтвердив непояснену прискорюваність розширення Всесвіту [Електронний документ] // Збруч : вебсайт. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/120208>

Нові спостереження, зроблені космічним телескопом Джеймса Вебба (JWST), ще більше закріпили одне з найхімерніших спостережень сучасної фізики – що Всесвіт розширювався з різною швидкістю на різних етапах свого існування.

79. **Тимошик М.** Нові лавреати Огієнківської премії / М. Тимошик // Слово Просвіти. – Київ, **2025**. – 10–16 квіт. (№ 14). – С. 1.

80. **Толюпа С.** Особливості забезпечення безпеки критичних інфраструктур / С. Толюпа, А. Шевченко, А. Кулько // Безпека інформаційних систем і технологій. – Київ, **2024**. – № 1 (7). – С. 11–23.

81. **Третяк К.** Криза пам'яткоохоронної справи Києва: шляхи її подолання через соціальну роботу / К. Третяк // Київ і кияни : матеріали щоріч. наук.-практ. конф., Київ, 16–17 листоп. 2023 р. / Київ. міськдержадмін., Департамент культури, Музей історії міста Києва [відп. ред.: О. Пашковський ; редкол.: Т. Водотика та ін.]. – Київ, **2023**. – Вип. 15. – С. 161–164.

82. **Турпак Н.** Специфічні особливості вирішення проблеми цінностей в творчому доробку вчених НДІУ / Н. Турпак // IV Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю "Свою Україну любіть!" : зб. матеріалів / "Свою Україну любіть!", всеукр. наук. читання ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, НДІ українознавства, Від. етнології та історії України [та ін. ; авт.-упоряд.: Ю. С. Фігурний]. – Київ, **2024**. – С. 84–87.

83. **У Києві** відкрили другий у світі Global Government Technology Centre [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у Європейському Союзі : електронний інформаційний бюлетень / МОН України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ : УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, 2024. – Вип. 12. – С. 30–31. –Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

84. **Україна** потребує підтримки дослідників і збільшення їхньої кількості. Нацрада з питань розвитку науки і технологій ухвалила низку важливих рішень / підготувала С. Галата // Світ. – Київ, **2025**. – Берез. (№ 6). – С. 1, 5.

19 березня 2025 року в Києві відбулося засідання Національної ради України з питань розвитку науки і технологій. На порядку денному засідання Нацради

були питання: про розвиток сфери наукової та науково-технічної діяльності України у контексті європейської інтеграції; про Концепцію підтримки та розвитку кадрового потенціалу сфери науки "Національна система дослідників України"; про реорганізацію діяльності робочих груп Нацради; про персональний склад Наукової ради НФДУ; про запровадження державної підтримки наукових видань; про діяльність Національної академії правових наук тощо.

85. **Українські** науковці отримують більше можливостей для міжнародних досліджень: стартував проєкт LUKE // Голос України. – Київ, 2025. – 26 лют. (№ 39). – С. 7.

Мета проєкту: зміцнення міжнародної наукової співпраці України, запуск спільних дослідницьких ініціатив та залучення податкового фінансування для українських науковців, а також поглиблення інтеграції України до Європейського дослідницького простору.

86. **Уряд** затвердив склад ідентифікаційного комітету з питань науки [Електронний документ] // Дослідження, технології, інновації у Європейському Союзі: електронний інформаційний бюлетень / МОН України; ДНУ УкрІНТЕІ. – Київ : УкрІНТЕІ, 2024. – Київ, 2024. – Вип. 12. – С. 32. –Режим доступу: http://www.library.univ.kiev.ua/ukr/host/10.23.10.100/db/ftp/univ/peredplata/dtieg/dtieg_2024_12.pdf

87. **Хто працюватиме** в 30-й Українській антарктичній експедиції: визначено склад // Голос України. – Київ, 2025. – 7 берез. (№ 46). – С. 7.

88. **Цифрова** трансформація освіти і науки в Україні в контексті стратегічного галузевого партнерства з країнами ЄС та інтеграції до ЄПВО (огляд) / Т. І. Конрад, В. О. Волкогон, Г. Нога, А. Гаєвська, К. Сулковські // Наукоємні технології. – Київ, 2024. – № 3 (63). – С. 234–242.

89. **4 лютого.** Рідкісноземельні метали – це "вітаміни" для промисловості / за повідомленнями Генерального штабу ЗСУ та інформантів // Світ. – Київ, 2025. – Берез. (№ 6). – С. 2.

Канцлер ФРН Олаф Шольц вважає егоїстичними плани США пов'язати подальше фінансування підтримки України під час війни з росією з правами на доступ до її цінних копалин. Про це Шольц заявив на пресконференції за результатами неформального саміту ЄС. "Ресурси держави повинні бути спрямовані на фінансування відбудови після війни", – пояснив Шольц.

90. **Шеремета Ю.** II Міжнародна конференція "Життя під час війни (рік третій): виклики та ресурси гештальт-терапії" / Ю. Шеремета // Освіта і суспільство. – Київ, 2025. – № 1 (82). – С. 4.

91. **Шулікін Д.** БПЛА + магнітометри – око, яке бачить міни / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Лют. (№ 4). – С. 1, 4–5.

Після трьох років повномасштабної війни Україна стала найбільш замінованою країною у світі, а для того, щоб повністю очистити нашу територію від вибухонебезпечних предметів, можуть знадобитися десятки років. До розв'язання проблеми активно долучаються наші науковці, зокрема – з Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України. Вони беруть участь у проекті MinesEye зі створення ефективних систем дистанційного виявлення мін та боєприпасів, що не вибухнули (БНВ). "Світ" відвідав полігон і на власні очі побачив черговий етап випробування системи, яка виявляє вибухонебезпечні предмети за допомогою аеромагнітного знімання з дронів. Ідея та базове розроблення проекту належить українським і польським розробникам з благодійного фонду "Фундація Поступ.

92. **Шулікін Д.** Наукові парки: чи вдасться створити сприятливі умови? / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Лют. (№ 4). – С. 1. 3.

93. **Шулікін Д.** Наш людський капітал: втрати й перспективи відродження / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Берез. (№ 5). – С. 4.

Які демографічні втрати понесла Україна через війну, які виклики постають у цьому контексті та якими шляхами можна хоча б частково відродити наш людський капітал у період повоєнного відновлення? Про це йшлося у виступі директорки Інституту демографії та проблем якості життя Національної академії наук України Елли Лібанової на одному з нещодавніх засідань Президії НАНУ. Сьогодні дістати взагалі будь-яку інформацію про соціально-демографічні процеси є величезною проблемою. Як нагадала Елла Лібанова, Держстат під час дії воєнного стану не публікує такі дані. Але ж потреба в них нікуди не поділась – вона є в дослідників, виконавчої влади тощо.

94. **Шулікін Д.** Симуляційні технології та цифровий шторм / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Берез. (№ 5). – С. 3.

Оцінити технології, що застосовуються сьогодні, а також поглянути у завтрашній день могли учасники семінару "Симуляція як частина сучасного життя", який організували КПП ім. Ігоря Сікорського, науковий парк "Київська політехніка" й Українська асоціація симуляційної медицини Ukrainian Association for Simulation in Healthcare.

95. **Шулікін Д.** Українська писемність і російські "спецоперації" / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2025. – Лют. (№ 3). – С. 1, 3.

"Спецоперації" росії в гуманітаристиці вже стали притчею во язицех. І почались вони не десятиліття, а століття тому.

96. **Яременко В.** Дорогою вічності. Передмова до другого видання перекладу "Повісті Врем'яних літ " / В. Яременко // Українська літературна газета. – Чернівці, 2025. – Лют. (№ 2). – С. 42–43.

Несторів літопис за Іпатським списком, на відміну від Лаврентіївського списку, має виразне українське походження, на Україні жодного разу не видавався. У цьому виданні читач має змогу одночасно одержати оригінальний текст Іпатського списку і переклад сучасною мовою, також зроблено спробу вперше відтворити епічні оповідання літопису як віршований український епос періоду Київської Русі; має змогу з допомогою сумлінного упорядника і перекладача Василя Яременка дійти до витоків нашої української історії, до першоснов нашої державності, народності.

97. **Rorohoda N.** Indikators and calculation parameters in the assessment of ecosystem services for biodiversity conservation / N. Rorohoda // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – Київ, **2024**. – Вип. 1/2 (88/89). – С. 7–12.

Індикатори та розрахункові параметри в оцінці екосистемних послуг зі збереження біорізноманіття.

98. **Shevchenko G. Y.** The specific features of the factor of understanding in the scientific communication / G. Y. Shevchenko, O. A. Marchenko, S. E. Shablii // Наука та наукознавство. – Київ, **2023**. – № 1 (119). – С. 81–101.

"Йдеться про особливості фактора розуміння в наукових комунікаціях. Стаття містить результати аналізу наукових комунікацій (НК), які відбуваються між такими суб'єктами, як наука, бізнес, влада та суспільство.

99. **Vlasova T.** Diversity of viruses infecting ZEA MAYS L. in Ukraine / T. Vlasova, H. Snihur, T. Shevchenko // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Біологія. – Київ, **2024**. – Вип. 2 (97). – С. 10–15.

Різноманітність вірусів Zea mays L. в Україні. Показано необхідність розширення переліку досліджуваних вірусів на Zea mays в Україні.

100. **Zapototskyi S.** Socio-cultural transformations of Ukrainian borderlands in the war and post-war period: a research review / S. Zapototskyi, L. Pindich, H. Matyunin // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Географія. – Київ, **2024**. – Вип. 1/2 (88/89). – С. 13–18.

Соціокультурні трансформації урбанського порубіжжя у воєнний та повоєнний період: огляд дослідження.

Міжнародне співробітництво в галузі науки

101. **Якубова Т.** Дослідження українсько-польських наукових та культурних зв'язків в фондах відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського / Т. Якубова // IV Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю "Свою Україну любіть!" : зб. матеріалів / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, НДІ українознавства, Відділ етнології та історії України [та ін. ; авт.-упоряд.: Ю. С. Фігурний]. – Київ, **2024**. – С. 108–122.

102. **Contemporary** problems of social change: Polish and Ukrainian experience / [V. Yevtukh et al. ; ed. by V. Yevtukh, R. Radzik, G. Kisla ; Inst. of Sociology, Psychology a. Social Communications of Nat. Pedagogical Univ. M.P. Dragomanov [etc.]. – Kyiv : Scientific production association Interservice, **2015**. – 297, [2] p.

Сучасні проблеми суспільних змін: польський та український досвід.

Огляд науки за кордоном

103. **Вонг К.** Кубічний міліметр людського мозку нанесли на карту з вражаючою деталізацією [Електронний документ] // Збруч : вебсайт. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/120297>.

Дослідники Google змодельовали всі 150 мільйонів зв'язків фрагмента людського мозку з нанорозмірною роздільною здатністю. 3D-карта охоплює об'єм близько одного кубічного міліметра, що становить одну мільйонну частину цілого мозку, і містить приблизно 57 тисяч клітин та 150 мільйонів синапсів – зв'язків між нейронами. Він вміщує колосальні 1,4 петабайта даних. "Це децю скромно, – каже Вірен Джайн, нейробіолог з Google в Маунтін-В'ю, Каліфорнія, і співавтор статті. "Як ми коли-небудь зможемо по-справжньому змиритися з усією цією складністю?"

104. **Грачев О. О.** Академічні та університетські складники світового лідерства Китаю у науково-технологічній сфері / О. О. Грачев, В. І. Хорєвін // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 4 (126). – С. 51–77.

Національна академія наук України

105. **Відбулося** засідання Президії НАН України // Голос України. – Київ, **2025**. – 26 лют. (№ 39). – С. 7.

Із доповіддю "Створення поліфункціональних наноматеріалів: стан проблеми і перспективи" виступив академік НАН України Р. Вовк. Доповідь "Формальні та інтелектуальні методи автоматизації проєктування програмних систем" представив доктор фізико-математичних наук А. Дорошенко. Звіт за результатами виконання цільового науково-технічного проєкту НАН України "Створення й впровадження інфраструктури відкритої науки в НАН України (OPENS)" на 2023–2024 роки представив академік України О. Хіміч.

106. **Кремень В. Г.** Діяльність Національної академії педагогічних наук України в умовах воєнного стану / В. Г. Кремень // Наука та наукознавство. – Київ, **2023**. – № 2 (120). – С. 3–22.

107. **Попович О. С.** Оцінка можливостей відновлення кадрового потенціалу Національної академії наук України / О. С. Попович, О. П. Костриця // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 4 (126). – С. 12–20.

Українознавство

108. **Сніжко В.** Кілька начерків до наукового українознавства / В. Сніжко // IV Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю "Свою Україну любіть!": зб. матеріалів / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, НДІ українознавства, Від. етнології та історії України [та ін. ; авт.-упоряд.: Ю. С. Фігурний]. – Київ, **2024**. – С. 76–84.

109. **Фігурний Ю.** Внесок Петра Кононенка у творення інтегративного українознавства й важливої українознавчої інституції – НДІУ / Ю. Фігурний // IV Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю "Свою Україну любіть!": зб. матеріалів / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, НДІ українознавства, Від. етнології та історії України [та ін. ; авт.-упоряд.: Ю. С. Фігурний]. – Київ, **2024**. – С. 90–100.

110. **Фігурний Ю.** Роль українознавства у розбудові Української держави та у гуртуванні української політичної нації під час російсько-української війни / Ю. Фігурний, Ю. Шинкарик // IV Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю "Свою Україну любіть!": зб. матеріалів / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, НДІ українознавства, Від. етнології та історії України [та ін. ; авт.-упоряд.: Ю. С. Фігурний]. – Київ, **2024**. – С. 123–132.

20 червня 2024 р. у м. Києві, у приміщенні Науково-дослідного інституту українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка), вул. Ісаакяна, 18, відбулися IV Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю "Свою Україну любіть!". Було передбачено дві форми проведення

заходу: очна та заочна (дистанційно учасники приєднувалися до відеоконференції у Google Meet). Науковці, освітяни, студенти та представники громадськості проаналізували низку актуальних проблем, які постали перед українським суспільством під час повномасштабної російсько-української війни, зокрема й актуалізацію українознавства для консолідації української політичної (громадянської) нації задля перемоги над рашистами.

111. Фігурний Ю. Створення, становлення та функціонування Науково-дослідного інституту українознавства як важливого чинника українського націєтворення та державотворення / Ю. Фігурний // Українознавство у впровадженні національно-патріотичного виховання в освітній та гуманітарний простір України в умовах російсько-української війни / Фігурний Ю. С., Безсмертна Н. С., Лозко Г. С., та ін. ; [Ю. С. Фігурний та ін.] ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, НДІ українознавства, Від. етнології та історії України, Від. укр. філології та освіт. технологій. – Київ, **2024**. – С. 134–164.

Видатні особистості в науці

Про людей, чиї досягнення і творіння, завдяки інтелекту, наполегливій праці та таланту, наближали до знакових подій і залишили яскравий слід в історії України і світу. Їх надзвичайна праця і відкриття сприяють прогресу людства

Балінський Борис Іванович – вчений-біолог, ембріолог, ентомолог

112. **Болдирєв О.** Визначний науковець і маловідомий киянин Борис Балінський у міському ландшафті / О. Болдирєв // Київ і кияни : матеріали щоріч. наук.-практ. конф., Київ, 16–17 листоп. 2023 р. / Київ. міськдержадмін., Департамент культури, Музей історії міста Києва [та ін. ; відп. ред.: О. Пашковський ; редкол.: Т. Водотика та ін.]. – Київ, 2023. – Вип. 15. – С. 89–93.

Балінський Борис Іванович – український та південноафриканський вчений-біолог, ембріолог, ентомолог, професор Київського університету та Вітватерсрандського університету Йоганнесбурга (ПАР), піонер експериментальної ембріології, електронної мікроскопії та біології розвитку, автор всесвітньо відомого підручника "Вступ до ембріології / An Introduction to Embryology".

Біляшівський Микола Федотович – археолог, етнограф

113. **Біляшівський М.** Таємниці родинного листування: Київ 1920-х рр. у листах М. Ф. Біляшівського / М. Біляшівський // Київ і кияни : матеріали щоріч. наук.-практ. конф., Київ, 16–17 листоп. 2023 р. / Київ. міськдержадмін., Департамент культури, Музей історії міста Києва [та ін. ; відп. ред.: О. Пашковський ; редкол.: Т. Водотика та ін.]. – Київ, 2023. – Вип. 15. – С. 297–302.

Біляшівський Микола Федотович – український археолог, етнограф, мистецтвознавець, громадський діяч. Член Київського товариства старожитностей і мистецтв. Один із засновників та дійсний член Української Академії Наук (від 1919 року); член НТШ у Львові та Всеукраїнського археологічного комітету.

Бобін Володимир Вікторович – лікар

114. **Пикалюк В. С.** Володимир Вікторович Бобін – професор-анатом із династії Бобіних / В. С. Пикалюк, О. М. Слободян // Клінічна

анатомія та оперативна хірургія. – Чернівці, 2024. – Т. 23, № 4 (88). – С. 112–119.

Гошкевич Віктор Іванович – археолог, краєзнавець, публіцист

115. **Лопушинський А.** Київський період наукової діяльності В. І. Гошкевича / А. Лопушинський // Київ і кияни : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. Київ, 16–17 листоп. 2023 р. / Київ. міськдержадмін., Департамент культури, Музей історії міста Києва [відп. ред.: О. Пашковський ; редкол.: Т. Водотика та ін.]. – Київ, 2023. – Вип. 15. – С. 59–64.

Гошкевич Віктор Іванович (1860–1928) – український археолог, краєзнавець, громадський діяч, публіцист, редактор та засновник газети «Юг» (1898–1907). Засновник та перший директор Археологічного Музею у Херсоні.

Кащенко Микола Феофанович – зоолог, ембріолог

116. **Фундатор** практичного садівництва. До 170-річчя від дня народження М. Ф. Кащенка (1855–1935) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – Київ, 2025. – № 2, 2 квартал. – С. 54–61.

Український зоолог, ембріолог і ботанік, один з організаторів і перших 12 академіків Української академії наук (нині НАН України) (1918), професор. Кащенко працює на стику двох наук – медицини та біології.

**Кримський Агатангел Юхимович – історик, дослідник
староукраїнської мови, вчений-орієнталіст**

117. **Рудницький М.** Агатангел Кримський / М. Рудницький // Від Мирного до Хвильового. Між ідеєю і формою. Що таке "Молода Муза"? / Рудницький М. ; Михайло Рудницький ; [відп. ред., упоряд. О. Баган ; літ. ред., пер. Я Радевич-Винницький] ; Наук.-ідеол. центр ім. Дмитра Донцова. – Дрогобич, 2009. – С. 148–152.

**Левассер де Боплан Гійом – військовий інженер-фортифікатор,
картограф, архітектор, письменник**

118. **Першовідкривач** України на мапах Європи. До 425-річчя від дня народження Г. Л. Боплана (бл. 1600–1673) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – Київ, **2025**. – № 2. – 2025, 2 квартал. – С. 29–36.

Творець першої карти України 1639 року на основі власних вимірів. Боплан мав справжній літературний хист, глибокі знання, про що свідчать також його неопубліковані доповіді та спогади, праці з математики та навігації. Завдяки картам Боплана, широко відомим у Європі, назва «Україна» остаточно утвердилася в картографуванні; з'явилася вона і на глобусі 1660–1670 рр. (автор глобуса – Корнеліус Блав).

Лифар Серж (Serge Lifar)

119. **Андріяка Г. Серж Лифар – бібліофіл: захоплення довжиною в життя** / Г. Андріяка // Київ і кияни : матеріали щоріч. наук.-практ. конф. (Київ, 16–17 листоп. 2023 р.) / Київ. міськдержадмін., Департамент культури, Музей історії міста Києва [та ін. ; відп. ред.: О. Пашковський ; редкол.: Т. Водотика та ін.]. – Київ, **2023**. – Вип. 15. – С. 71–75.

Український артист балету, балетмейстер, теоретик танцю, колекціонер та бібліофіл, відомий як один із найвидатніших танцівників XX століття. Був засновником Академії танцю при "Гранд-Опера", ректором Інституту хореографії та Університету танцю Парижа, почесним президентом Всесвітньої ради танцю ЮНЕСКО.

**Максимович Михайло Олександрович – Перший ректор
Імператорського університету Святого Володимира**

120. **Голиш Г. Людина-академія** / Г. Голиш, О. Фещенко // Слово Просвіти. – Київ, **2025**. – 9–15 січ. (№ 1). – С. 13.

Михайло Максимович – людина-академія. минає 220 років від дня народження духовного велета й нашого знаменитого краянина, ім'я якого з гордістю носить наукова бібліотека Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького Михайла Максимовича та наукова бібліотека Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Михайло Олександрович Максимович... Український учений-енциклопедист (природознавець, філософ, історик, археолог, архівознавець, краєзнавець, етнограф, фольклорист, лінгвіст, літературознавець), поет, публіцист, педагог, професор, громадський діяч і один із перших провідників української ідеї... Член Історичного товариства імені Нестора-Літописця та впливового родинного клану козаків-аристократів Тимковських, основоположників вітчизняної ботаніки. Перший ректор Імператорського університету Святого Володимира (КНУ ім. Тараса Шевченка).

Мандельброт Бенуа – математик

121. **Грінченко В.** FRACTALIST / В. Грінченко, В. Т. Маципура // У світі математики. – Київ, 2024. – № 2. – С. 60–87.

Стаття присвячена 100-річчю з дня народження Бенуа Мандельброта, людини, яка придумала слово "фрактал" і, по суті, стала автором нового напрямку в науці – фрактальної геометрії. Стисло наведені дані його біографії, обговорюється визначення поняття фрактала. Сьогодні фрактали становлять важливий розділ сучасної науки. Математик також займався економікою, теорією інформації, космологією та іншими наукам..

Моммзен Теодор – історик, філолог, юрист, політик і організатор науки

122. **Мельник В.** "Історія, написана людською мовою" / В. Мельник // Українська літературна газета. – Вишгород, 2024. – Груд. (№ 12). – С. 14–15.

Теодор Моммзен (Theodor Mommsen) (1817–1903) – німецький історик, філолог, юрист, політик і організатор науки. Найвидатніший історик 19 ст. в галузі Історії античного Риму і Римського права. Лауреат Нобелівської премії з літератури за 1902 р. за багатомну працю "Римська історія[ru]" (Romische Geschichte). Почесний громадянин Риму.

Окуневська-Морачевська Софія – лікарка, освітянка

123. **Перша** жінка-лікарка Буковини й Галичини. До 170-річчя від дня народження С. А. Окуневської-Морачевської (1865–1926) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – Київ, **2025**. – № 2. – 2025, 2 квартал. – С. 62–68.

Dr.in Sofia Okunewska-Moraczewska – українська лікарка, освітянка, феміністка та ерудитка. Перша випускниця університету і перша жінка-лікарка в Австро-Угорщині. Уперше в Західній Україні організувала курси для сестер милосердя, курси акушерок, співініціювала створення першої лікарської профспілки. Уклала словник української медичної термінології. Перша гінекологиня в Галичині, відкрила власну лікарську практику, поміж того практикувала у Львові, Швейцарії, Чехії, австрійських таборах Першої світової.

Понамарьов Степан Іванович – філолог і бібліограф

124. **Різниченко В.** Степан Понамарьов. З приводу зруйнування його будинку в Конотопі / В. Різниченко // Нариси з історії Чернігово-Сіверщини / Різниченко В.Ф. ; Василь Різниченко ; [упоряд.: Л. Г. Кіяшко, З. М. Сніжок, І. Ю. Паламарюк; вступ. ст. С. І. Білоконя] ; М-во культури та інформ. політики України, Нац. іст.-культур. заповідник "Гетьманська столиця", Благод. фонд "Спадок Гетьманщини". – Київ, **2024**. – С. 531–559.

Закінчив Київський університет у 1852 році. Поєднував педагогічну і науково-бібліографічну діяльність.

Симиренко Василь Федорович – промисловець, інженер-конструктор

125. **Тасмний** меценат цукрової імперії. До 190-річчя від дня народження В. Ф. Симиренка (1835–1915) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – Київ, **2024**. – 2025. – № 1, 1 квартал. – С. 64–71.

7 березня – 190-річчя від дня народження В. Ф. Симиренка (1835–1915). Симиренко Василь Федорович – український промисловець, інженер-конструктор та технолог у галузі цукроваріння, визначний меценат української культури, видавець.

Сковорода Григорій Савич – філософ-містик

126. **Костецька М.** Григорій Сковорода – шлях світла. Його вважають одним із найосвіченіших людей XVIII століття та ставлять поруч зі Сократом, Спінозою і Конфуцієм / М. Костецька // Історія плюс. – Львів ; Тернопіль, **2024**. – Груд. (№ 12). – С. 6–7.

Чебаник Василь Якович – автор абеткової графіки "Рутенія"

127. **Голота Л.** Любов до каліграфії. Василь Чебаник пішов на 92-му році життя, здійснивши багато задуманого / Л. Голота // Слово Просвіти. – Київ, **2025**. – 20–26 берез. (№ 11). – С. 7.

Василь Якович – геній. Тому все, що він знав про таємниці каліграфії, графіку письма, друку, творення абеток, національну поліграфію, захоплювало глядачів, співрозмовників, слухачів. Займався проєктом "Рутенія. Графіка української мови". Автор оформлення та виготовлення церемоніального примірника "Конституції України" у 2001 році.